

Kardiokirurgia osakond Tartu Ülikooli Kliinikumis saab 50aastaseks

Arno Ruusalepp – TÜ Kliinikumi südamekliiniku kardiokirurgia osakonna juhataja

Südamekirurgia alguseks Tartus võib lugeda 1903. aastat, mil prof Zoega von Manteuffel eemaldas kuuli südame paremast vatsakesest. Siiski jäi toona südamekirurgiline tegevus pikkadeks aastakümneteks kasuistiliste üksikjuhtumite kogumiks.

Plaanilise südamekirurgia alguseks Tartus võib pidada 1958. aastat, mil hospitaalkirurgia kateedris tegi prof Ants Rulli esimesed kinnised mitraalkomissurotoomiad. Algas oli vaevaline ja esimesed 4 aastat mahuvad kardiokirurgia arhiivivihikus ära vaid ühele lehele.

1960. aastast asus südamekirurgilist tegevust vedama prof Albert Kliiman. Tema juhtimisel jõuti ka esimese operatsioonini kunstliku vereringe tingimustes: 17. märtsil 1966. aastal suleti edukalt kodade vaheseina defekt ja tänu kunstliku kehavälise vereringe võimalustele laienes ravitavate haiguste profiil.

15. septembril 1975 avati Tartus Eesti esimene spetsialiseeritud südamekirurgia osakond praeguse L. Puusepa 8 hoone A-korpuse 2. korrusel.

1975. aastal tehti kokku 58 südameoperatsiooni. Sellele järgnev aasta oli suurte muutuste aasta – tehti esimesed südameklapi proteesimise operatsioonid ja koliti uude osakonda vastvalminud F-korpuse 3. korrusel, mida hakati jagama teaduskonna-kirurgia kateedrist välja kasvanud koronaarkirurgia rühmaga.

Tartu südamekirurgia on alati olnud südamekirurgia arengu eestvedajaks Eestis. Kaasasündinud südamerikete korrigeerimine nii lapse- kui ka täiskasvanueas on

siit alanud ja siia jäänud, esimesed südameklapioperatsioonid ja -proteesimised on samuti tehtud Tartus. Praeguseks on klapikirurgia edasi arenenud üha väiksemate lõigete kaudu teostatavateks klappi säilitavateks operatsioonideks ja klapiproteesimisteks veresoonte kaudu.

Eesti esimesed operatsioonid pärgarteritel tehti samuti Tartus ning pärast mõningat pausi 1980ndatel, tingituna koronaarkirurgia rühma kolimisest Tallinna, on operatsioonid pärgarteritel meil taas tavapäraste pakutavate operatsioonide hulgas. Oleme üks väheseid keskusi maailmas, kus koronaarkirurgia operatsioonimeetod – kas kunstliku vereringega või töötaval südamel – valitakse patsiendi ja tema koronaarhaiguse, mitte kirurgi või keskuse

eelistuse järgi. Tartu kardiokirurgia osakond on üks väheseid keskusi siin regioonis, kus tehakse kopsuarteri endarterektomia operatsioone. Kokkuvõtlikult saab öelda, et Tartu Ülikooli Kliinikumi kardiokirurgia osakond on maailmas üks unikaalne osakond – siin pakutakse väga laia valikut heal tasemel kirurgilise ravi võimalusi nii lastele kui ka täiskasvanutele.

Läbi pika ja kohati ka keeruka arengutee on Tartu kardiokirurgia osakond suutnud säilitada oma algse struktuuri. Osakonnas töötavad kõrvuti kirurgid, anestezioloogid, kardioloogid ja pediaatrid, lisaks õendus-, hooldus- ja tugipersonal. Meil on oma intensiivravi, palatiosakond ja laste mängunurk.

Olgugi et ajaloos on olnud aastaid, mil operatsioone on tehtud arvuliselt rohkem, on meie viimaste aastate invasiivse

ja kirurgilise töö maht stabiliseerunud 350 südameoperatsiooni ja 70–80 TAVI (kateetrikaudne aordiklapi paigaldamise protseduur) tasemel, võimaldades patsientidele lühikese ooteaja enne operatsiooni.

Kõike seda – kardiokirurgia lugu, meie mälestusi, kogemust ja tulevikuvisioni – tahame teiega jagada 12. septembril 2025 toimuval Tartu südamekirurgia 50. juubelikonverentsil, millele järgneb õhtune vastuvõtt.

Ootame kõiki kardiokirurgia endisi ja praegusi töötajaid, kardiokirurgia sõpru, kardiokirurgiale kaasaelajaid ja teisi seotud inimesi 12. septembril Tartusse!

Lisainfo: www.kliinikum.ee/kardiokirurgia50 või kardiokirurgia50@kliinikum.ee.